

ŠTAMPA O PRVOM SVESKU KATALOGA ARAPSKIH, TURSKIH I PERZIJSKIH RUKOPISA

Kada je Dr. Safvetbeg Bašagić 1916. godine štampao svoj »**Popis orijentalnih rukopisa moje biblioteke**« (Glasnik Zemaljskog muzeja, knjiga XXVIII, 1916., sv. 3-4, str. 207—290), u uvodu je napisao, da namjerava obraditi i orijentalne rukopise Zemaljskog muzeja, Gazi Husrebegove biblioteke, a kasnije, možda, i Karađozbegove biblioteke u Mostaru. Ali Bašagiću nije bilo suđeno realizirati ovu namjeru. Poratne prilike i njegova bolest omele su ga, pa nije opisao ove rukopise, osim jednog dijela iz biblioteke bivšeg Instituta za proučavanje Balkana, što je uradio kao kustos Zemaljskog muzeja (1921—1927.). Poslije Bašagića rad na opisivaju orijentalnih rukopisa bivšeg Instituta za proučavanje Balkana nastavili su F. Spaho i D. M. Korkut. Jedan dio toga materijala, što ga je uradio Spaho, izdao je Zemaljski muzej u Sarajevu godine 1942. pod naslovom **Arapski, perzijski i turski rukopisi Hrvatskih zemaljskih muzeja u Sarajevu**. Svezak I. Sarajevo. 1942.

Rukopisi Gazi Husrebegove biblioteke čekali su dolazak H. Mehmeda Handžića u biblioteku 1937. godine, pa da se i oni počnu obrađivati. Dotle su oni bili uvođeni samo u knjigu prinove. Handžić je počeo obrađivati i rukopise i štampane orijentalne knjige tako, što je svaki kodeks obradio na posebnim listićima bilo potpuno, bilo samo da ih je registrirao, a kasnije bi popunio ostale podatke. Na ovaj način Handžić je katalogizirao preko dvije hiljade jedinica, a još mnogo više naslova, jer u jednom kodeksu ima i po više djela. Rat, Handžićeva angažiranost na drugim poslovima kao i prerana smrt njegova zaustavila je ovaj posao. Godine 1950. rad na obradi ru-

kopisa ove biblioteke nastavio je Hazim Šabanović. On je nastavio obrađivati samo rukopise ito na način, kako se to radi u savremenom znanstvenom svijetu. Šabanović je radio na obradi rukopisa do 1953. godine, kada je taj rad prekinuo uljed odlaska u Beograd. Jedan dio obrađenog materijala Šabanović je objavio kao prilog Glasniku VIS-a 1951.—1952. Obradio je ukupno 205 rukopisa.

Godine 1956. profesor Kasim Dobrača nastavlja posao na katalogizaciji rukopisa ove biblioteke. Do početka 1963. godine rad na obradi rukopisa toliko je uznapredovao, da se moglo prići štampanju prvog sveska **Kataloga arapskih, turskih i perzijskih rukopisa** Gazi Husrebegove biblioteke u Sarajevu. U toku 1963. godine završeno je štampanje I sveska. Pojava Kataloga je izazvala veliko interesiranje u svim znanstvenim i kulturnim krugovima, kako u zemlji tako i izvan nje, jer izdavanje ovakih kataloga je veliki uspjeh i za ustanove i institucije mnogo veće, nego je Husrebegova biblioteka!

Pojaava Kataloga registrirana je i u štampi.

Prvi osvrt na Katalog... je izašao u **Dobrom pastiru** (godina XIII—XIV/1964, svezak I-IV, str. 446). Tu se među ostalim veli, da se i u franjevačkim samostanima u Bosni nalazi dosta turcika, koje čekaju obrađivača.

Mehmed Mujezinović je u Godišnjaku Zavoda za zaštitu spomenika kulture SR Bosne i Hercegovine **Naše starine** (godina X/1965, str. 261) dao detaljan pregled sadržaja i rasporeda I sveska Kataloga... napominjući na kraju, da se Gazi Husrebegova biblioteka u cjelini nalazi pod zaštitom države

kao jedna od vrlo značajnih kulturnih institucija u Bosni i Hercegovini.

Dr. Hasan Kaleši je u **Bibliotekarstvu**, organu Društva bibliotekara Srbije (godine XVII/1965, br. 5-6, str. 455—459) dao iscrpan i sadržajan prikaz Kataloga. Pored kraćih napomena o razvoju mreže biblioteka na današnjem teritoriju Jugoslavije u vrijeme turske uprave u ovim zemljama, Kaleši je ukazao na značaj Gazi Husrevbegove biblioteke za našu kulturu, kao i na vrijednost fondova ove biblioteke. Prikazujući I svezak Kataloga... pisac je dao opširan prikaz sadržaja ovog sveska, ukazao na nedostatke i nedosljednosti u njemu s namjerom, da se u idućim svescima ovoga Kataloga izbjegnju ti nedostaci.

Mahmud Traljić je, prikazujući I svezak Kataloga (**Bibliotekarstvo** XIII/1967, br. 3, str. 89—93), ukazao, ko je sve do sada kod nas radio na obradi orijentalnih rukopisa (Bašagić, F. Spaho, O. A. Sokolović, S. Bajraktarević, Dr. Š. Sikirić, Dr. H. Šabanović, B. Miladinović, M. Mujezinović) a čiji su materijali do sada objavljeni. Naveo je i sve ustanove, koje posjeduju iole veće zbirke orijentalnih rukopisa na teritoriji naše domovine.

Prof. Muhamed Tajib Okić je napisao opširan prikaz I sveska (**Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi**. 1964. Cilt XII, s. 143—153) u kome je naveo, gdje su sve na teritoriju današnje Jugoslavije, a naročito Bosne i Hercegovine, postojale orijentalne biblioteke kroz minulih 400 i više godina. Posebno se zadržao na Gazi Husrevbegovoj biblioteci, danas jedinjoj u Bosni i Hercegovini.

Govoreći o samom Katalogu, Okić je prikazao raspored građe, sadržaj pojedinih poglavlja i mno-

ge njegove karakteristike. Na mnogo važna djela je posebno upozorio, kao i na djela pisaca iz Bosne i Hercegovine. Naveo je istaknutije kaligrafe (hattate), domaće ljude, čiji su primjerci navedeni u ovome svesku Kataloga.

Dr. H. Kaleši je napisao još jedan prikaz I sveska Kataloga (**Der Islam**. Band 43, Heft 3, Berlin, August 1976.). I u ovome prikazu, Dr. Kaleši je spomenuo, gdje su sve postojale orijentalne biblioteke na teritoriji naše države, kao i postojeće fondove orijentalnih rukopisa danas kod nas (Sarajevo, Skoplje, Zagreb, Priština, Beograd). Pored datog rasporeda i sadržaja I sveska, Dr. Kaleši je spomenuo posebno, gdje su sve prepisivani pojedini egemplari, obrađeni u ovom svesku. Posebno je spomenuo pisce pojedinih djela, a koji su domaći ljudi, rođeni ili radili u Bosni i Hercegovini.

Dr. Smail Balić je u članku **Orientalischer Handschriftenschatz von Bosnien und sein kultureller Hintergrund** (*Anatolica*. 1969—1970. No. III, s. 237—242) dao lijep prikaz I sveska Kataloga, osvrćući se na kulturne prilike Muslimana Bosne i Hercegovine kroz minulih 400 godina. Naveo je neke od predstavnika tih kulturnih radnika (Ahmed paša Hercegović, Rustem paša, Nesuh Mitraki, Hasan Kafi Prušćak, Abdulah ef. Bošnjak, Ibrahim ef. Pečevi, Husein ef. Kodža Muerih i dr.). Spomenuo je također i mjesta u Bosni i Hercegovini, gdje su sve postojale orijentalne biblioteke, kao i iz kojih mjesta i biblioteka je prenesen ostatak toga našeg kulturnog blaga u Gazi Husrevbegovu biblioteku.

I jedan marokanski list donio je osvrt na Katalog. Nažalost do tog lista nismo mogli doći.

M. TRALJIĆ